

Fills de la grisor de molts anys de silenci i esquitxats de perfums del París del 68, creàrem la Comissió de Defensa de l'Arquitectura Popular, i posàrem així la primera pedra de la contestació pública en política local escalenca.

Denunciàrem —per primer cop, després de molt temps de por— algunes de les males intencions del darrer govern municipal franquista, basat —com tots els de llavors— en el tancament, l'autosuficiència i el menyspreu més absolut cap als qui dúiem aquells aires nous de democràcia que els feien posar tan nerviosos a tots plegats. I ho férem amb el desvergonyiment dels qui positivitzen la ràbia de ser joves en un país governat per vells.

Ho férem amb l'objectiu de salvar la nostra identitat urbana —ja molt ferida— i la poca història que tenim, i pel dret que ser escalenes ens atorga a ser diferents en un món on, cada dia més, tot s'assembla a tot. I ho férem perquè havíem après a dir prou, a indignar-nos bo i assenyalant amb la paraula, obertament, els assassins dels nostres paisatges.

L'Alfolí i el Cementiri Marí foren el gran objectiu perquè, a part de ser de les edificacions civils més importants, eren i són les més particulars i, per tant, les més representatives; les que no es repeteixen enlloc més, i perquè amb elles

també Josep M. Espinàs, Terenci Moix, Josep-Miquel Servià, Jaume Fàbrega i altres escriptors i periodistes s'hi referissin solidàriament a través dels diaris i altres publicacions; abans que Josep M. Carandell ho inclogués a *Catalunya, llibre de l'any 1978* i que Marina Rossell rebés, després d'un recital en solidaritat, una nata d'una familiar de l'últim alcalde franquista; abans que jo mateix i en M.C. fóssim cridats i acompanyats «amb escorta policíaca» a l'ajuntament on ens esperava el cap del govern de la vila amb un indefectible sermó-amenaça d'allò més crispat i agressiu; abans que les famílies els fills de les quals participàvem en la campanya perdessin els guanys que trobaven a ca l'alcalde amb el seu treball; abans del judici contra la familiar del batlle —per part de Marina Rossell, qui el guanyà—; abans que Lluís Llach ens fes també un recital en solidaritat; abans que E. Ripoll i Perelló —aleshores director de les excavacions i museu d'Empúries— fes l'oferta de la seva biblioteca particular de 4.000 llibres i d'establir una entrada única «Museu d'Empúries-Alfolí» a canvi que es recuperés l'Alfolí per al poble, i se'n fes museu i casa de cultura —oferta a la qual s'afegien les aportacions de l'obra pictòrica de Joan Massanet i una col·lecció important de gravats de Pompeius Audvert de la qual era dipositari Ignasi Masferrer; abans que passés això i moltes altres coses, i que l'Alfolí

La lluita per salvar l'Alfolí

Josep Tero

s'ha escrit la vida breu de la nostra vila, i ens mostren el bon gust en la nostra arquitectura popular.

Abans de posar-nos-hi, però, abans de la recollida de signatures —amb manifestació inclosa—; abans de les conferències i rodes de premsa, del concurs de dibuix en el mateix recinte del cementiri— que inspirà un bell poema de Maria-Àngels Anglada: «Els nens de l'Escala pinten el Cementiri Blanc»—; abans que la TV i la ràdio en parlessin i

de la Sal i el Cementiri Marí fossin declarats «monuments d'interès nacional», tots sabíem que ens la jugàvem, però, amb tot, aquesta lluita ens alliberava, i no vam plegar.

Teníem la certesa que en salvar la història de l'Escala salvàvem també un bocí de la història de Catalunya, i també —cosa molt important— la tranquil·litat de la nostra consciència.

Érem dels qui no perdríem mai la memòria de molts jocs a «les vores de

L'Escala, abans i després.

mar» —que ensorraren perquè hi passés el passeig marítim, evitant tocar, així, propietats de primera línia; fet evidentíssim—. Érem dels qui ens recordàvem més d'un «piló» caigut i desaparegut més tard, vestigi d'un antic port a la Clota; de les torres de defensa que ara no veiem i que llavors ja perillaven; de la pau d'«els tres pins», ofegada per la barroeria de les noves «urbanitzacions»; de la volta catalana dels interiors d'una de les poques cases nobles del nostre nucli urbà: la Casa Gran; del bon gust modernista de can Lluís Albert; del noucentisme elegantíssim de can Llar-den; de les tres fileres de tamarius, els fanals i la balustrada del passeig; de la balustrada del costat de llevant de la Plaja; de com havien fet recular, amb ciment,

un terç de l'aigua del port vell (la Plaja) al·ludint la necessitat d'una riba per als pescadors —que serví de pàrquing des del principi—, mentre enllestien el nou port de la Clota.

Érem dels qui ens recordàvem més de les façanes fetes malbé de can Panxo, de l'antic edifici de correus, al carrer de Gràcia —amb els balcons de mitja lluna i mènsules de porcellana—; de com deixaren morir els xiprers de l'Ave Maria i com, sense escrúpols, marenaren els que hi havia, altíssims, al pati de les escoles de la República, un dels edificis civils de més bon gust que el mal gust també féu malbé... i de com aquella blancor de llet de cabra eivissenca, desnaturalitzada, s'escampava per la punta de Montgó, i colgava la

verdor dels pins i l'herba. (Amb el més profund respecte per la llet de cabra eivissenca i, sobretot per l'arquitectura popular d'aquesta illa).

Érem dels qui enyoràvem més aquella Escala que ja no recuperarem mai: la d'aquell bé de Déu de vinyes, horts i pinedes a prop dels sorralles de les platges.

Però hem recuperat l'Alfolí, i amb ell l'origen de la nostra identitat. És ara que podem afirmar que tot i el recorregut que hem hagut de fer, res no ha estat inútil. Això sí, trobarem a faltar l'alegria dels qui havent-hi posat il·lusió no ho podran veure. Per a ells, per a tots els qui ho hem fet possible —des de dintre i fora del poder—, i per a tots els qui amb l'Alfolí ens reconciliarem amb l'Escala i la seva història, celebrem-ho!